

Utánlövések (2.)

A tékozló fiú

Mottó: A későn leadott lövés már meg sem sebzi a vadat, de talán felidézi nemes alakját, páratlan trófeáját, esetleges gyengeségeit.

A magyar művészet tele van tékozló fiúkkal. Olyanokkal, akiket elcsábított a messzeség, végül mégis a hazai táj és hazai ember jelentett számukra feloldódást, megpihenést. *Munkácsytól* az Amerikából épphogy megtért *Wahorn Andrásig* hosszú a sor a képzőművészetben is. Mégis talán az egyik legismertebb művészsors a *Szász Endréé*. A hatvanas években egy nagy generáció tagjaként a költő *Juhász Ferenc*cel, *Nagy László*val, a festő *Kondor Bélával* és *Csernus Tiborral*, a grafikus *Kass Jánossal*, *Feledy Gyulával*, az író *Sarkadi Imrével* és *Kamondy László*val páratlanul tehetséges és eredeti magyar művészet kimunkálásán tevékenykedtek. S aztán egyszerre: vállra a tarisznyát, s irány a világ-mindenség.

Szász Endre körül volt a legnagyobb felhajtás. Jöttek a hírek Amerikából, hogy páratlan tehetségét mint egy cirkuszi artista kamatoztatja, pillanatok alatt bravúros képeket fest milliomos közönsége szeme láttára, palotákat vásárol a föld különböző pontjain, extravagánsan öltözködik, milliókat érő múzeumot vásárol... S aztán egyszer csak hazatért a tékozló fiú. Tehetsége mitsem csorbul, fantasztikus festői-grafikai világa újabb burjánzásba kezdett, de úgy tűnik, a zseni hamar falakba ütközik. Zátoryra futott Hollóháza porcelánhajója, megfeneklett a soproni próbálkozás, s ma egy Tolna megyei falucska rendbehozott kúriájában újabb terveket sző: kristály-terveket készít az Ajkai Üveggyárnak, bútorkat konstruál, közben persze rajzol és fest. Mint ahogy arról Szegeden az egyetemek központi épületének aulájában meggyőződhetünk. Egyszerűen *pompás kiállítás volt*. A szervezők-rendező páratlanul szép installációkkal lepték meg a művészt és a közönséget egyaránt. Szász Endre arany-fehér-fekete, ezüst-fehér-fekete és néhány színes lapja új dimenziókat kapott a mélybordó plüss keretében csakúgy, mint sokszor megcsodált szürreális attitűdökkel gazdagított festményei, melyek közül különösen megragadó volt buja-barokkos nőportréja, és a megtörtségében is egyenes gerincű öregasszonya. Minden műve viseli erdélyiségének kettősségét. Az artisztikumot és művészetet, az ösztönös játékosságot és a tudatosság szigorát, az extravagáns szerepjátszást és az esendő ember őszinteségét, az elkényeztetett művész magabiztosságát és diákos dacát. Az utolsó tíz esztendő terméséből válogatták a szegedi anyagot, amelyek az itthoni, újra megtalált kifejezőmód páratlan darabjai, a vonal, a folt és a szín mesteri ötvözei.

Nem szeretik nálunk a skatulyából kilógó végtagokat. Prokurisztész doktor rutinosan dolgozott az elmúlt évtizedek ideológusainak szolgálatában. És bizony nem volt jó pont, ha valaki öntörvényű világot épített, ha eredeti és szokatlan témát választott, ha minduntalan szűknek érezte dobozát. S bizony Szászra is rászűtötték a bélyeget: öncélú és belterjes, művészete inkább cirkuszi attrakció, mint elmélyült alkotómunka. De ugyan kit érdekel, hogy Leonardo mennyi idő alatt készítette a Mona Lisát, Van Gogh önarcképeit, vagy Picasso békegalambját? Az eredmény a lényeg, s a művészeti tettnek, az esztétikai minőségnek nem lehet mértékegysége sem az idő, sem a tematika, sem a technika, sem a stílus. Szász Endre erre döbrent rá bennünket, még akkor is, ha néhány rutinos és virtuóz kézművelő mőgéi nem az élményt, csak a papírt látjuk. Mindenesetre a tematika sokfélesége, szürreális játékossága, a választott anyagok változatossága, a megjelenítés eleganciája Szász Endrét a huszadik századi magyar művészet egyedülálló művésztévé avanszálja. Véletlen-e, hogy kiállítása a szegedi nyár egyik ékköve volt?!

T. L.

Nem nehéz az iskolatáska

Hosszúra nyúlt a tankönyvhiánylista

Az elmúlt néhány tanév kezdetén – így az idén is – szinte külön programot kellett kidolgozni a tankönyvek árusításával foglalkozó tanároknak arra, hogy hogyan szerezzék be a feladatgyűjteményeket, -lapokat, az oktatáshoz szükséges könyveket. Nehéz feladat ez azért is, mert számos új módszer, tankönyv és könyvkiadó, jelentkezett, ezért nem mindenütt tudták betartani az előre ígért határidőt. A tankönyvek szabadpiaci ára, és az árusító helyek számának növekedése látszólag nagyobb választási lehetőséget biztosít, ám a legtöbb szülő anyagi helyzete miatt csak az olcsóbban hozzáférhető tankönyvek kerülnek előtérbe – függetlenül attól, hogy mikor lehet hozzájutni.

Tegnap néhány általános iskolában érdeklődtünk a tankönyvhelyzet iránt. Ez ugyan kevés az általánosításhoz, viszont az átfedések mégiscsak magukért beszélnek, s az is látszik, hogy az idén sem rosszabb a tankönyvellátás, azonban túl nagy büszkeséggel sem tölthetnek el az adatok, mert hát nem is jobb a helyzet.

A Madách Imre Általános Iskolában Zsolnay-módszerrel tanítanak, de legnagyobb sajnálatukra ehhez még nem érke-

zett meg az elsősk frás munkafüzete, a másodikok olvasókönyve, de a negyedikesek Múltunk, jelenük című tankönyve sem, valamint a másodikokosok nyelvtankönyve. A felső tagozatban hiányzik az ötödikesek orosz nyelvkönyve, a hatodikosok irodalomkönyve, a hetedikesek földrajz- és orosz nyelvkönyve, és a nyolcadikosoknál is hiányzik az orosz, és a Társadalmi ismeretek című tankönyv. Egyelőre a német nyelvi szakkörökön sincs miből tanulni. A Deák gimnáziumból helyeztek át két osztályt a Madáchba, az ő tankönyvellátásuk is gondokat jelent.

A Móra Ferenc Általános Iskolában sem rózsásabb a helyzet, ugyan az elsősk, ötödikesek, hatodikosok és nyolcadikosok minden nyomtatott segédesszöveget megkaptak. Viszont hiányzik a másodikokosok anyanyelvkönyve, a harmadikosok olvasókönyve és matematika feladatgyűjteménye. A negyedik osztályba nem csak a feladatgyűjtemény, de a matematika-tankönyv sem érkezett meg. Ötödik és hatodik osztályban egyelőre nélkülözik a nyelvtankönyvet, sőt hatodikban – ráadás-ként – még az irodalomkönyvet is. A hetedikesek nyelvtankönyve is elakadt útköz-

Krisna-békefesztivál lesz Szegeden

Hare Krisna: egy ismeretlen ismerős vallás

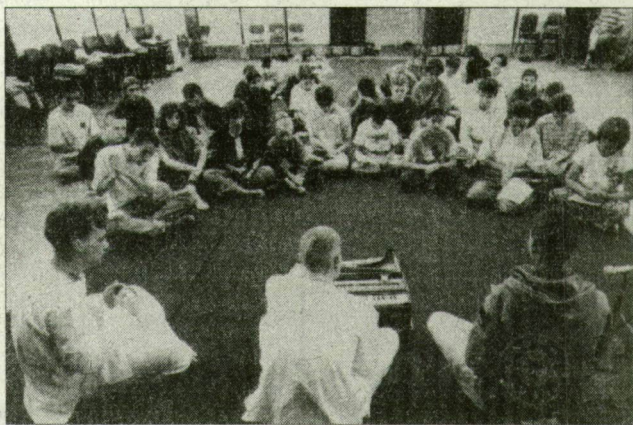
Közel harminc éve, 1965-ben történt, hogy az akkor hetven esztendőes A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, aki szanszkritról angolra fordította Krisna vallásának alapvető szent könyvét, a Bhagavad-gítát, átkelt Indiából az Egyesült Államokba. Innentől kezdve számíthatjuk a vallás világ-méretű elterjedését.

Magyarországon 1989-ben fogadták el hivatalos vallásként – a rendnek a budapesti központon kívül Debrecenben is van temploma –, s ma mintegy hatvan szerzetes és sok család vallja magát Krisna-tudatúnak. „Hogy valójában hány éves, azt még a modern történészek sem tudták pontosan kideríteni. Úgy fogalmazhatnánk, hogy a Krisna-tudat időtlen. Tökéletesen őrzi a hagyományokat: a lelki

tanítómesteri láncolaton

száll alá. Csak azt tudom mondani, amit a lelki tanítómestertől hallottam, s mivel a szöveghez senki nem tesz hozzá semmit – csupán a helynek és az időnek megfelelően értelmezhetővé teszi –, ily módon a tanítás teljesen megőrizte eredetiségét” – mondja vallásának alapvető fogalmairól a debreceni templomban négy esztendője élő, szigetvári származású Karádi Csaba... Őt rendbéli nevén, tehát valójában Caitanya dásnak hívják

A Krisna-templomokban élő szerzetesek – vagyis bhakták, tehát Krisna szolgálói – élete, legalábbis a külső szemlélő számára, igen keménynek tűnik. Reggel négy óra előtt már talpon kell lenniük; ezt követi az egész test reggeli megtisztítása, amelyet még legalább kétszer megismételnek a nap folyamán: a külső tisztaság felfogásuk szerint nagyon fontos, mert nélkülözhetetlen a belső, a lelki tisztasághoz. Fél öttől fél hatig zene, ének és tánc következik, a lelki ta-

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

Szeptember 21. és október 11. között Magyarország ad otthont a Hare Krisna-békefesztiválnak, amely 15 városba látogat el. Szeptember 30-án, este hat órától Szegeden, a Temesvári körüli Sportsarnokban láthatják az érdeklődők a programot: többek között pantomimet, Az ígéret címmel, drámát az Úr Krisna születéséről. A programot közöljük majd néhány nappal az est előtt – de egyáltalán, mit is jelent maga Krisna-tudat, Krisna-vallás, kik is azok a – közkeletű kifejezéssel élve szólva – „krisnások”, akik a fesztivál közeledtével jegyeket, kiadványokat árulnak, s akikkel különösen sűrűn találkozhatnak városunk polgárai a Belváros utcáin?

nítómester tisztelete, majd kb. hétig mantra-meditáció. Ennek célja a tudat megtisztítása, a Bhakti-jóga, vagyis az Isten-szeretet jógája-állapot elérése, Isten szent neveinek állandó éneklésével, vagyis vibrálásával. Szövege: Hare Krisna, Hare Krisna, Krisna Krisna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. A Krisna szó megfelelője „mindenkit vonzó”, a Hare „Krisna gyönyör-energiáját” jelenti, míg a Rama jelentése

„gyönyört adó”.

Ezután ismét fél óra zene, tánc, ének, majd fél nyolckor a lecke, a tanítás, valamely szent könyvből. Következik a reggeli, negyed kilenckor, majd kb.

9-től végzi mindenki a napi feladatát. Ezek jelenleg: könyvek fordítása, terjesztése, adományok gyűjtése. Szabály, hogy mindennek Krisnát kell szolgálnia. (A vallás nem tiltja a modern technikai eszközök – lemezjátszó, videó, tévé – használatát sem, de a szabály itt is az előbbi: Krisna-zene és -film. Hasonlóan: az általuk létrehozott műalkotások is Krisna szolgálatában kell hogy álljanak.) Este hattól hétig van a vacsora – napközben nincs is külön étkezés, csak amit a közösen vásárolt gyümölcsökből stb. magukkal visznek a városba –, majd ezután megint csak zene, ének, tánc, fél nyolctól lecke. A napot a korai, kilenc órai lefekvés zárja. A férfiak s a nők külön házban alszanak, s csak reggel imádkoznak közö-

sen, egyébként lehetőleg napközben is külön helyiségben tartózkodnak. Egyéni vonása a Krisna-szerzetesek életének, hogy

házasodhatnak, de csak a renden belül

Attól fogva viszont már külön ház illeti meg őket, s például a nős férfi, eltérően a nőtlenek rózsaszín ruházatától – ennek indiai neve: dhoti –, fehér öltözetet hord. A nők színes száriját – ez már ismerősebb szó – változatlanul marad. Még annyit a külsőről, hogy a Krisna-hívók testük 13 pontját a Gangesz agyagjából készült festékekkel megjelölik – a homlokukon viselt jel neve tilak –, nyakukban kuntimalát (nyakláncot) hordanak, a férfiak pedig kopaszra borotvált fejük tetején a szika nevezetű hajtincset viselik. Ez jelenti a személyes Isten, az egy Isten elfogadását. A nőknek nem kell levágniuk a hajukat, azt általában összefogva viselik. A Krisna-hívók szigorú vegetáriánusok. Gyümölcsleveket, gyümölcslesteákat, vizet isznak. Az alkohol, kávé, koffeintartalmú tea fogyasztása éppúgy tilos, mint a dohányzás, bagórágás vagy a kábítószer – hiszen ezek a teste hatnak elsörlően. Nagyon szigorúak például a főzés szabályai. Mivel a Krisna-tudat nem magának, hanem Istenének főz, a konyhába tilos belépni utcai ruhában, tilos abból az edényből enni, amelyben főztek, az étkezést befejezve csak kézműködés után szabad a főzőedényekhez nyúlni.

(Szegeden a Bálint Sándor Múvelődési Ház fogadta be a Krisna-tudatúakat: minden második pénteken fél hattól kezdődik a szertartás, közös meditálás, éneklés, beszélgetés, legközelebb október végén.)

P. L.

„Célprémium” faültetőknek

Az amerikai székhelyű Magyar Környezetvédelmi Alap faültetési mozgalmat hirdet, összefogásra szólítva fel a nyugati magyarságot és a magyar diákságot – tájékoztatta az alap az MTI-t. Azok a magyar diákok, akik részt kívánnak venni az akcióban, vállalkoznak a faültetésre, a fa gondozására, levélben jelentkezhetnek a Magyar Környezetvédelmi Alap koordinátoránál:

Mr. Béla Csordás, 1646 First Avenue, Apt. 2J, New York, NY 10028. A koordinátor megküldi a jelentkezőnek az ismertetőt, a faültetést szponzoráló amerikai magyar partner nevét és címét, a partner pedig elküld 25 dollárt a faültetésre. A magyar faültető lehetőleg fényképpel tájékoztassa a szponzort a faültetéséről.

Megkezdődött az újvidéki filmfesztivál

Tango argentino

(Tudóstígnktól.)

Az első újvidéki filmfesztivál (azaz jugoszláv filmfesztivál), a „valamikori” púlai országos és nemzetközi jellegű filmművészeti bemutató jogutódjaként, összpontosítja az idei kis-jugoszláv filmipar legkiemelkedőbb alkotásait.

A fesztivált szeptember 12-én, Miodrag Pericic, szövetségi tájékoztatásiügyi miniszter nyitotta meg (habár a szervezők Milan Panic miniszterelnök részvételét látták előre). A miniszter beszédében hangoztatta: a filmművészet és a politika különös viszonya a balkánon kialakult helyzetnek köszönhető, de mindenképpen a művészetek függetlensége, apolitikussága mellett voksolok. Újvidék filmszerető város, s megérdemelte ezt a rangos filmfesztivált – mondta záróbeszédében Miodrag Pericic.

Goran Paskaljevic, Tango argentino című alkotásának bemutatásával rajtolt az idei fesztivál, az „újvidéki aréna”. A film, a nyáron páratlan nemzetközi sikert aratott számos külföldi fesztiválon, s a nyugati kritika is elismerően nyilatkozott róla.

A fesztiválon belül, kísérőrendezvény gyanánt, a „filmszövetség” elnöksége egyfajta fórumot szervezett. Megállapodtak abban, hogy a szövetséget újra kell szervezni (a horvátok és a szlovénok kiléptek, a boszniaiakkal pedig megszakadt a kapcsolat), s amint a gazdasági zárlatot feloldják, folytatni, ápolni kell a nemzetközi kontaktusokat. A filmművészek szövetségének szónokai többek között kihangsúlyozták: szükség van egy szabad filmmunkás szakszervezetnek a megalakítására, mely a „szabadúszók” érdekeit védelmezné.

Egy ingatag gazdasági-politikai légkörben lehet e hathatósan, eredményesen filmművészettel foglalkozni? – fogalmazódott meg bennem a kérdés. Nyilván lehet, hiszen eme fesztivál is, mely 13 új produkciót mutatott be az érdeklődőknek, ékesen bizonyítja: a válság, az inség, a labilitás talán méginkább kidomborítja a valós értékeket...

FARAGÓ ATTILA

A cikket a MATÁV Rt. Szegedi Igazgatósága szponzorálta

PODMANICZKY SZILÁRD